

Jaroslav ČECHURA – Kateřina SMITKOVÁ, Třicátnice. Sexuální chování žen „středního věku“ na Třeboňsku a Mělnicku v první polovině 18. století

Studie se zabývá sexuální každodenností specifické skupiny žen, které překročily 30 let života, a to především na základě výslechových protokolů. Byla zvolena panství Třeboň a Mělník. Práce sice představuje chování a postupy jedinců z panství od sebe vzdálených přes 170 km, ale výsledky jsou až překvapivě blízké. V obou případech byly k nemanželským sexuálním stykům (smilstvu) nejnáchylnější „třicátnice“ nižších, nezakotvených sociálních skupin: služebné děvečky, podruhně a vdovy. Jejich partnery byli muži obdobného sociálního statutu, často cizopanstí či ve vojenské službě. Hojně byly i případy, kdy se poblouznili výše postavení muži, jako byli sedláci, často ženatí. Krátkodobé známosti byly většinou charakteru čistě tělesného, směřující především k ukojení sexuální touhy, k jehož dosažení používali především muži osvědčených taktik. Když žena otěhotněla, byla následně udána a vyslýchána, spolu se svým partnerem. Tresty za takovéto jednání byly mírné.

Jaroslav ČECHURA – Kateřina SMITKOVÁ, Women in their thirties. Sexual behaviour of "middle-aged" women in the Třeboň and Mělník regions in the first half of the 18th century

The paper discusses the sexual behaviour of a specific group of women in their thirties in the Třeboň and Mělník dominions. It analyses their behaviour in particular on the basis of interview protocols. Although the examined locations are over 170km apart, the results are surprisingly similar. In both cases primarily women of lower social ranks were the most susceptible to extramarital sexual intercourse: maid servants, manual labourers and widows. Their sexual partners were of almost the same social status and often came from other dominions or were serving in the military. It was also not rare for higher-ranking, often married, men such as peasants to be bewitched by the women. The relationships of a short-term nature were frequently merely physical, for the primary purpose of satisfying sexual desires; men in particular were known to use effective methods to achieve their goal. A woman that got pregnant was consequently denounced and interviewed together with her partner. The sentences for such acts were often mild.

Hana VRCHOTICKÁ, Zločin a trest ve školních lavicích. Mravy žáků obecných škol z pohledu poznámek ve třídních výkazech na území školních okresů Karlín a Brandýs nad Labem v letech 1850–1927

Článek pojednává o chování žáků obecných škol v době trvání karlínského školního okresu, tedy v letech 1850–1927, na základě poznámek zapsaných učiteli do třídních výkazů. Do vzorku zkoumaných škol byly vybrány obecné školy do tohoto okresu alespoň po část doby náležející, a to obecné školy v Brandýse nad Labem, Staré Boleslavi, Odoleně Vodě, Klecanech, Veliké Vsi a Panenských Břežanech. Článek je rozdělen do dvou větších celků, první pojednává na základě dochovaných pramenů, již zmiňovaných třídních výkazů, o chování žáků ve sledované době. Tato část je dále rozdělena na několik menších, které pojednávají o jednotlivých druzích přečinů – jde o špatné chování ve škole, špatné chování mimo školu, krádeže, týrání zvířat a ničení přírody. Druhá část pojednává o trestech, které byly žákům za toto chování ukládány především na základě dostupné literatury a tištěných pramenů.

Hana Vrchotická, Crime and punishment at school. Conduct of pupils of general schools analysed on the basis of reprimands in their school records in the school districts of Karlín and Brandýs nad Labem between 1850 and 1927

The paper describes the conduct of the pupils of general schools in the school district of Karlín in 1850–1927, as analysed from reprimands issued by teachers in the class records. The sample of schools analysed includes general schools in Brandýs nad Labem, Stará Boleslav, Odolena Voda, Klecany, Veliká Ves and Panenské Břežany, which were part of the Karlín school district at least for part of the period mentioned. The paper consists of two larger sections, the first of which describes the behaviour of pupils in the monitored period, based on the mentioned sources – the class records. This section is divided into several subsections, each focusing on specific offences – bad conduct at school, bad conduct outside of school, thefts, mistreatment of animals and damage to the environment. The second section describes how pupils were punished for bad behaviour, in particular based on the available literature and printed sources.

Roman ZÁMEČNÍK, Americká krajinářská tvorba ve středních Čechách: letní sídlo Františka Schnöblinga ve Strančicích

Cílem článku je představit ojedinělý příklad krajinářské vilové zahrady ve Strančicích, která byla ve 30. letech 20. století projektována propagátorem americké a anglosaské krajinářské školy Otokarem Fierlingerem pro farmaceutického průmyslníka Františka Schnöblinga. Pojednává o zásadách tvorby zahradního architekta vycházejících z americké krajinářské školy a o historické kompozici zahrady, která byl v nebývalé míře zachována do současnosti. Jsou zmíněny hodnoty zahrady, která dokumentuje vývoj vilové zahradní architektury na území českých zemích v první polovině 20. století.

Roman Zámečník, American landscape design in central Bohemia: summer residence of František Schnöbling in Strančice

The article aims to present a unique example of the garden architecture designed for a villa in Strančice, which was made by landscape architect Otokar Fierlinger, a promoter of the American and Anglo-Saxon landscaping school, for František Schnöbling, a businessman in pharmaceuticals. The paper deals with the garden architecture principles drawing upon the American school of landscape architecture and with the historical garden composition that has been preserved, to a large extent, to these days. It also describes the values of this particular garden, which is a demonstration of the development of garden architecture around villas in the Czech lands in the first half of the 20th century.

Hana FIŠEROVÁ, Marie Fischerová-Kvěchová jako významná osobnost města Černošice

Cílem studie je přiblížit život a dílo akademické malířky, ilustrátorky a autorky dětských knih Marie Fischerové-Kvěchové (24. 3. 1892 – 2. 6. 1984), autorky velmi populární za první republiky, oficiálně odmítané po roce 1948 a téměř zapomenuté během let následujících. Článek se snaží chronologicky představit osobní i profesní život malířky, ukázat šíři jejího díla od dětské ilustrace, přes tvorbu ovlivněnou lidovým uměním až po tvorbu reklamní a pohlednicovou, s přihlédnutím na její vztah k městu Černošice, kde malířka v rodinné vile Sakrabonii prožila více než polovinu svého života. Článek se také snaží naznačit posuny ve vnímání autorčina díla za první republiky, v dobách komunismu a dnes a v souvislosti s tím kriticky zhodnotit její výtvarný projev a zasadit ho do dobového kontextu. Článek má být úvodem do problematiky, kterou autorka bude zpracovávat ve své disertační práci.

Hana Fišerová, Marie Fischerová-Kvěchová – a prominent Černošice personality

The study aims to depict the life and work of Marie Fischerová-Kvěchová (24 March 1892 – 2 June 1984), an academic painter, illustrator and author of children's books. First, in the interwar period, she was very popular. Then, after 1948 she was a prohibited author, and in the subsequent years, she became nearly forgotten. The article attempts to chronologically describe the private and professional life of the painter and to unveil the wide-ranging scope of her work, ranging from illustrations of children's books, work influenced by traditional folk art, to advertisements and postcards. The article uncovers her ties with the town of Černošice where the painter spent over half of her life in a family villa, the Sakrabonia. The paper also endeavours to outline the shift in how the author's work was perceived in the interwar period, during the communist era and today. That is to say, it attempts to critically evaluate her artistic expression and interpret it in its historical context. The author of the paper aims to elaborate on this topic in greater detail in her dissertation.

Milan BÁRTA, Nástin organizace a činnosti Vlajky na Kladensku 1939–1943

Vlajka se stala symbolem kolaborace s nacismem. Studie se zabývá otázkou, jak fungovala na regionální úrovni, jak početná byla členská základna, proč do ní její členové vstupovali, zda a jak intenzívně vyvíjeli činnost, věnuje se i vztahu k protektorátní vládě a institucím i spolupráci s okupačními orgány. V této souvislosti je nutné také zkoumat poválečný postih vlajkařů a jejich odsouzení mimořádnými lidovými soudy i osudy po propuštění z vězení.

Milan Bárta, Introduction to the Vlajka organisation and its activities in the Kladno region in 1939–1943

The Vlajka organisation became a symbol of collaboration with the Nazis. The study aims to demonstrate how it operated at the regional level, how many members it had, what the reason for becoming a member was, whether and how intensely the members were involved in its activities. It also focuses on the relationship with the government and other institutions of the Protectorate of Bohemia and Moravia and its collaboration with the occupying bodies. In this respect, it was also important to look into the post-WWII prosecution of Vlajka's members, who were sentenced by extraordinary courts, and their life stories after they left prison.

Pavel KMOCH, Novodobé komunální znaky a vlajky v okrese Praha-východ

Příspěvek si klade za cíl zmapovat novodobou, tedy porevoluční heraldiku a vexilologii měst a obcí okresu Praha-východ. Popisuje vznik obecné heraldiky i vexilologie v historickém kontextu, nejprve jakožto prostředku identifikace vojenské šlechty, posléze identifikace vojenských jednotek a zabývá se i vznikem a vývojem heraldiky a vexilologie městské, později komunální. Uvádí prameny, dokumentující vývoj komunální heraldiky a vývoj pravidel a následně zákonů, které jí dávají rámeček. Věnuje se obvyklým výrazovým prostředkům komunální heraldiky a jejich kategorizaci. Jádrem příspěvku je přehled sídel okresu Praha-východ, která mají schválené komunální symboly, s blasony jejich znaků a vlajek a odůvodněním figur a tinktur.

Pavel Kmoč, Modern municipal coat of arms and flags in the Prague East Region

The paper aims to describe the heraldry and vexillology of towns and villages in the Prague East Region in the modern, i.e. post-1989, era. It depicts the historic origins of general heraldry and vexillology as a means of identification of military nobility, later on as identification of military units, and it also focuses on the origin and development of urban and later also municipal heraldry and vexillology. The paper lists sources documenting the development of the municipal heraldry and the development of applicable rules and

regulations. It describes the standard means of expression of the municipal heraldry and their classification. The core of the paper is an overview of places in the Prague East Region that have their own established municipal symbols, the blazons of their coat of arms and flags and explanation of the figures and tinctures.

Eva GREGOROVÍČOVÁ, Po stopách Ludvíka Salvátora Toskánského v Čechách. Archivní, ikonografické a knihovní prameny k arcivévodovu životu a dílu v paměťových a kulturních institucích v Praze

Autorka si v předkládaném příspěvku vytýčila podat co nejúplnější souhrn informací o písemných, knihovních i ikonografických pramenech a jejich využitelnosti k životu a dílu arcivévody Ludvíka Salvátora Toskánského (1847–1915), významného vědce, cestovatele a spisovatele z toskánské line habsbursko-lotrinského rodu, uložených v pražských archivech, knihovnách, muzeálních a galerijních sbírkách v kontextu archivních dokumentací stejného typu nacházejících se v Rakousku a ve Španělsku na Mallorce. Na závěr studie jsou analyzovány historické práce, věnované arcivévodovu životu a dílu. V přílohách jsou připojena chronologicky řazená biografická data a soupis Ludvíkových děl.

Eva Gregorovičová, Following in the footsteps of Archduke Ludwig Salvator of Tuscany in Bohemia. Archival, iconographic and library sources relating to the Archduke's life and work in memory and cultural institutions in Prague

In her paper, the author aimed to provide the most exhaustive compendium of information on the written, library and iconographic sources and on their exploitability in relation to life and work of Archduke Ludwig Salvator of Tuscany (1847–1915), a prominent scholar, traveller and a writer, a member of the Tuscan line of the Habsburg-Lorraine dynasty, preserved in Prague archives, libraries or in collections in museums and galleries, in the context of archival documents of the same type kept in Austria and in Mallorca, Spain. The final part of the paper analyses historic works dedicated to the Archbishop's life and work. The appendices include biographic data and Ludwig's works listed in chronological order.

Vladimír Jakub MRVÍK – Jan PSOTA ml., Neznámý hamfestní dvůr (čp. 5) v Limuzích – příspěvek k poznání sociálních a rodinných vazeb lokálních elit v raném novověku

V předloženém článku autoři analyzují doposud neznámý a nikdy nepopsaný hamfestní dvůr v Limuzích, který v minulosti ležel na škvoreckém panství (okr. Praha-východ). Limuzský dvůr postupně získala celá řada zdejších vrcholných panských úředníků, tj. zástupců a vykonavatelů stejné vrchnosti jako panství škvorecké, na kterém ležel. Tato skutečnost slouží k poznání sociálních a rodinných vazeb lokálních elit. Jak v předbělohorské, tak pobělohorské době byl totiž pravděpodobně velmi rozšířený případ, kdy panský úředník uložil finance získané z titulu úřadu nákupem nějakého velkého hospodářského dvora či jiného výnosného podniku na panství svého působení.

Pojem hamfestní dvůr byl po celý raný novověk na českém venkově masivně rozšířen. Jednalo se o původně poddanskou (většinou značně bohatou) usedlost, jejíž vlastník získal od majitele panství, na kterém dvůr ležel, specifické privilegium (zv. hamfest), kterým tuto usedlost osvobodil od povinnosti robot, poplatků i jiných povinností vůči vrchnosti daného panství. Od svobodných dvorů se hamfestní dvory lišily jen tím, že i nadále administrativně podléhaly úředníkům zmíněného dominia. Jejich majitelé tak nemohli činit vklady do Desek zemských, ale i nadále podléhali evidenci poddanských gruntovních knih a dalších register, stejně jako museli např. odebírat pivo z příslušného panského pivovaru apod. Na takovýto dvorech v 17. a 18. století dožívalo velké množství zchudlých šlechtických rodů.

Hamfestní dvůr v Limuzích má velmi složitou historickou genezi. Dvůr vznikl spojením původně tří samostatných usedlostí ve dvou fázích. Dvůr byl během třicetileté války vyplundrován a vypálen a zcela pustý zůstával osmnáct let. Na konci roku 1739 koupila dvůr majitelka škvoreckého panství Marie Terezie Savojská (roz. z Lichtenštejna) a dvůr v Limuzích už natrvalo připojila k tomuto dominiu a adaptovala jej na jeden z vrchnostenských hospodářských dvorů. I limuzský hamfestní dvůr tak potkal osud drtivé většiny malých šlechtických dvorů v Čechách v raném novověku.

Vladimír Jakub Mrvík – Jan Psota jr., Unknown homestead in Limuzy (house no. 5) – a contribution to understanding social and family ties of local elites in the Early Modern Period

The authors of the article present an until recently unknown and never described homestead in Limuzy, which had been located in the Škvorec demesne in the Prague East Region. The ownership of the Limuzy homestead gradually passed onto a whole number of local high manorial representatives and officials working for the manorial nobility at the Škvorec demesne. This fact allows us to understand social and family ties among local elites. It was probably common in the periods before and after the Battle of White Mountain for manorial officials to invest money received from their office in buying large homesteads or another lucrative business at the manor where they worked.

For the entire Early Modern Period, a homestead with privileges (in Czech “hamfestní dvůr”) was very common in the rural Czech lands. It was originally an allodial (usually an extremely wealthy) homestead, whose owner received a specific privilege (so-called hamfest) from the owner of the manor, which freed the homestead from the obligation of corvée labour, duties and other obligations toward the manorial nobility. The only difference between these privileged homesteads and free homesteads was the fact that in their administration, they were still subjected to officials of the dominion. As a result, their owners could not record entries into the Land Tablets (“Desky zemské”) but only to registers of farmstead owners and other registers; they also had the duty to buy beer from the given manorial brewery, etc. A number of impoverished noble families in the 17th and 18th centuries often ended up spending the rest of their lives on these homesteads.

The history of the homestead in Limuzy is rather very complex. The homestead was established in two stages by joining three separate farmsteads. During the Thirty Years’ War, the homestead was plundered and burnt out and it remained empty for the subsequent 18 years. At the end of 1739, Maria Theresia of Savoy (née Liechtenstein), the owner of the Škvorec demesne, purchased the homestead and incorporated it for good into this dominion and later transformed it into a manorial court. Thus, the homestead in Limuzy had the same fate as the vast majority of small manors in the Czech lands in the Early Modern Period.

Martin HŮRKA, Stav kounického panství v zimě 1635–1636. Edice pramene k třicetileté válce

Cílem příspěvku je upozornit na pramen, který poskytuje náhled na hospodářskou a sociální situaci východně od Prahy ležícího kounického panství v zimě 1635/1636. Pojednáváný soubor písemností vznikl v přímé souvislosti s konfiskací kounického panství Trčků z Lípy a jeho převzetí do správy královskou komorou. Jedná se o šest z původních sedmi (jeden se nedochoval) výkazů a inventářů, které nechal vyhotovit brandýský hejtman Václav Dejm, jenž byl pověřen převzetím konfiskovaného panství.

Martin Hůrka, The situation at the Kounice Demesne in winter 1635–1636. The edition of a source relating to the Thirty Years’ War

The aim of the paper is to draw the attention to the source that depicts the economic and social situation at the Kounice Demesne situated to the east of Prague in winter 1635/1636. This collection of materials originated in direct connection with the seizure of the Kounice Demesne of the Trčkas of Lípa, the administration of which passed on the royal chamber. The collection consists of six out of seven (one of which has not been preserved) records and inventories made to order by Václav Dejm, the governor in the town of Brandýs nad Labem, who was entrusted with taking control of the seized demesne.

Martin DOLEJSKÝ, Život a odbojová činnost Václava Grafnettera

Cílem práce je představit předválečné působení učitele Václava Grafnettera. Těžiště práce však spočívá v popisu jeho protinacistické odbojové činnosti, do které se zapojil jako učitel v Čelákovicích. Autor čerpá z dochovaných archivních materiálů týkajících se samotného Grafnettera a jeho spolupracovníků, ale navazuje zároveň na práce již publikované (Šturma). Výsledný text mimo jiné zdůrazňuje zásluhy neprávem zapomenutého občana města Čelákovice.

Martin Dolejský, Life and resistance activities of Václav Grafnetter

The paper aims to describe the pre-WWII activities of teacher Václav Grafnetter. The main focus, however, is laid on the anti-Nazi resistance movement that he joined as a teacher in Čelákovice. The author uses not only preserved archive materials containing information of Grafnetter and his co-workers, but also already published works (by Šturma). The paper aims to give credit to Grafnetter, who has unjustly been forgotten.